

Eesti (aastapäev) Mehhiko tipus.

Mehhiko ja Guatemala 2011.

Kui karmid talvekülmad ja pidevalt juurdesadav lumi tekitas juba tüdimuse, oligi sobiv aeg pageda kuhugi soojemasse maamuna nurka, näiteks Guatemala džunglisse, Kariibi mere või Vaikse ookeani kaldaile. Soov oma silmaga üle vaadata siiani püsivaid olmeekide, sapoteekide, maajade ja asteekide ehitatud pühamuid, džunglitempleid, püramiide ja kultusekeskusi tekkis juba 2007 aastal Peruu ja Boliivias seigeldes, sealseid inkade imekspandavaid ehitisi hämmastusega vahtides. Tekkis soov kõrvutada erinevaid ajaloolisi kõrgkultuure, otsida kokkulangevusi ja erinevusi, teades samas, et kogu Ameerika mandril ei tundud sel ajal ei ratast, rauda ega veoloomi. Et seda teoks teha, on meiesugustel esmalt vaja leida sinnamineku põhjus mingi mäe näol. Selleks sobis suurepäraselt Mehhiko kõrgeim tipp Orizaba, 5700 m.

Grupp sai kokku 6 liikmeline: Margus, Raivo ja mina olime varem korduvalt koos turninud himaalaja hiigelmägedel, teised kolm olid veidi tagasihoidlikumate kogemustega. Marsruuti oli planeeritud ligi aasta ja kokkuvõtteks sai see igati asjalik ja ülevaatlik igas vallas.

Tallinnast sai lahutatud karmide külmadega veebruari keskel, õnneks ei võtnud Mexico City meid omaltpoolt eriti suure soojaga vastu, 25-27 kraadi päeval, õhtud jahedad. Ka neil talveaeg, linn asub merest 2250 m kõrgusel, eks see ka mõjuta omajagu. Linn on vist maailma suurimaid, koos eeslinnadega 31 miljonit, kuid tohutut tormava suurlinna muljet küll ei jäta. Kesklinnas on säilinud kenad koloniaalstiilis ehitised, millest suurem osa on peale 1975 aasta ränka maavärinat (10 tuhat hukkunut, 50 tuhat vigastatud) korrektselt taastatud, linnas on mugav liigelda hästi toimiva ja odava (pilet 3.- krooni) metrooga. Nii Mexicos kui kogu Mehhikos on tunda tugevat poolehoidu revolutsioonilisele liikumisele, ka otseselt kommunismi ideele (peale 1810-1821 aasta ülestõusu Mehhiko iseseisvus, kuid kuni 1945. aastani toimusid pidevad mässud, revolutsioonid ja riigipöörded). Ka praegu metsades redutav superkomandör Marcos on rahval südames.

Järgneval päeval oli „kohustuslik” retk 40 km kaugusesse, kunagisse Teotihuacani suurlinna (150-200 tuh elanikku), maailma suuruselt teise püramiidi juurde, 3-6 saj, rajatud senini tuvastamata tsivilisatsiooni poolt. Ehitisi on seal palju, mastaabid suured, asjaolemuse endale vähegi mõistetavaks tegemine võtab aega: 5-terrassiline inimtekkeline kivikoloss Päikesepüramiid, kõrgus 65 m, alus 222x224 m, kõrval sekundeerib pea sama võimas Kuupüramiid. Veetsime aega seal ligi 5 tundi, üllatus, kohtasime eestlasigi.

Eredaim mulje Mexicost jäid hiiglaslikust antropoloogiamuuseumist ja laupäevaõhtusest Garibaldi väljakust, kus kümned mariachi stiili pillimehed, ansamblid ja lauljad andsid üksteisega võisteldes, üheaegselt 3-4 tundi kontserte, hiljem valguti lähedalasuvatesse restoranidesse laiali.

Ka Puebla vanalinn on kantud UNESCO maailmapärandi nimekirja eelkõige koloniaalaegete katedraalide, kirikute (kokku ligi 70) ja maalitud keraamiliste plaatidega majadega (azuelos). Oli pühapäev, rahvas tänavatel: lapsed löbustasid mitu gruppi kloune, ringi liikusid õhupallimüüjad, kes suutsid vaevu vastu panna tohutute kirevate õhupallikuhilate ülestõmbejõule, vastu jalutasid surm, nunn, lossipreili, kreeka sõdalane jne, ennustasid väikese annetuse eest tulevikku või soovisid niisama head. Ühe kõrvaltänava haljasalal märkasime mälestusplaati John Lennonile!

Meie Pueblasse mineku esmaseks eesmärgiks oli aklimatiseerimistõus 25 km kaugusel paiknevale La Malinche mäele, 4461 m. Alustasime hommikul vara, kell neli lahkusime hotellist, kahe bussiga sõites jõudsime paari tunniga hämaras hommikuvalguses tõusuraja algusesse, viletsa söögimaja ja veel viletsama kaupluse Julius Cesar(!) juurde, 3100 m. Unine peremees juhatas kätte õige teeotsa. Mägi on ilmselt tihti käidav, üles tüüris 2-3 meetri laiune, hästi sissetrambitud tolmu tee-rada. Mäenõlval on looduspark, võimsad ürgsed männid, kuused (krüptomeeria?) koos raagus lehtpuude ja alusmetsaga (ka Mehhikos oli talv, s.t. kuival ajal on enamuse lehtpuid ja põõsaid raagus, puulatvades võis märgata alles esimesi sini-lilla-roosaid õisi). Kui esialgu oli tõusunurk vaevu 15-20 kraadi, siis edasi jõudes teravnes see peagi 25-30 kraadini.

1,5-2 tunni järel mets harvenes, lehtpuud kadusid, tee muutus kitsamaks, ilmusid sügavad ovraagid. Mets lõppes kõrgusel 3800-3900 m, edasi, vasakul paistva tipu suunda juhtis pikk, kõrge, harva rohuga kaetud võimas kaljuhari. Sinna suundus ka rada. Järgnev tõus polnudki enam nii lihtne, nõlva kalle teravnes, päike kõrvetas, väsimus vaevas, rada kadus. Tuli omal otsida liikuvast rüüstest paremat teevarianti. Õnneks olime juba paar päeva 2 km kõrgusel templite-püramiidide järske treppe trampinud, nii et see esmatõus polnudki jalgadele väga koormav.

Kõrgel kaljuharjal ilmus rada taas ja juhtis kindlalt ette vasakule, suurte kivide suunas. Ja üllatus, klõõbade taga, kaarega ümber nuki minnes paistis ees monoliitsem vulkaaniline kaljumassiiv, millelt omakorda rist – tiputähis. Kell oli 12.00 kandis, tõustud oli 4,5 tundi.

Kui me hommikul tõusu alustasime, tulid pooled küla koerad meid saatma, kuid peagi pöördusid tagasi, kõik peale kolme, kahe täiskasvanu ja ühe arvata kolmekuuse karvakera. Kutsikas oli väga vapper, kuid väsis pikast rännakust, nagu seisma jäi, nii kukkus kõhuli ja magas. Ja nüüd olid nad tipus, isa(?) pani kohe hooga üles tiputähise juurde, aga karvakera ei saanud kolmemeetristest lahmakatest ei üle ega mööda, s.o. tipust 4-5 meetrit madalamal ja niutsus kurvalt, ema vaatas seda veidi pealt, keeras otsa ringi ja peagi sörkisidki nad mäest alla.

Ilm oli ilus, vaated metsased, taamal paistis inimeste maa. Teisele poole tippu madaldus sama terav vulkaaniline kaljuhari, ka sealt saaks ilmselt tõusta. Samaaegselt meiega jõusid üles ka kolm kanadalast giidiga(?!), alla minnes kohtasime teel veel paari väsinud tõusugruppi.

Alla, Julius Cesari juurde jõudsimise kella kolmeks, s.o. 2,5 tunniga, koerad ammu enne meid. Jalad olid küll üpris ümarad, 7 tundi käiku, tõus ligi 4,5 km-le. Buss pidi tulema kella 17-ks, oli aega puhata. Restoran suutis pakkuda vaid pakisuppi.

Edasi viis tee meid Tlachichuca väikelinna, Orizaba tõusu lähtepunkti, 40 km mäest. Olime senor Luisi külalisteks. Ta võõrustas meid vanas seebivabrik-muuseumis, vanaisa poolt kahekümnenda sajandi algul asutatud ja siiani vana sisseseade säilitanud vabrikuhoones. Pikk jõuülekande võll käis üle ruumi kust lairihmadega võeti igale seadmele oma jõumoment.

Peale selle olid tal kõik esiisad olnud mägironijad, tõusnud ka Orizabale. Nüüd tegeles tema ekspeditsioonide majutamise, varustamise ja lähetamisega.

Orizaba (Citlaltepētli, asteegi k. Tähemägi), 5700 m (5650 m, 5747 m), Mehhiko kõrgeim mägi, vulkaan Mehhiko kiltmaa kaguservas, viimati purskas 1687 a. Mäe ümbritseb Piko de Orizaba rahvuspark, 19 750 ha, asut. 1936. a.

Öö oli külm, kõrgust 3000 m on selleks piisavalt. Õhtul interneti punkti minnes tundus, et fliisjakist on vähevõitu, poole öö aegu tuli sooja peale otsida. Hommik oli karge, +5°C, kuid üle hoovi kauges loode-põhjakaares kumas kaunis, ülalt ühtlaselt valge mäekoonus. Sorteerisime asjad ja kell aeti vana kongiga Doodge ette, mahtusime sinna kogu kraamiga lähedalt ära. Kui saime linnast välja, lõppes ka normaaltee, edasi vaid pinnasetee vulkaanilises tuhas! Hirmsalt raputas ja tolmu oli metsikult, see pressis sisse igast praost, hingamine streikis. Teel tegime paar pildistamist ja hingamispeatust, ilm oli selge. Autotee oli kalde poolest normaalselt sõidetav, nii 10-15°. Mäejalam metsane, mänd nuld, allpool ka lehtpuud. 4000 m kõrgusel algavad alpijaasad, kõrgusele 4200 m oli mõned aastad tagasi ehitatud Pedra Grande mägiõnn, ööbimise ja peatuspaik Orizabal turnijatele. Magamiskohti kahekordsetel naridel on ca 20, seina ääres pikk söögilaud, väljas paar viltuvajunud peldikut, vett ei ole, see võetakse pudelitega kaasa. Enne meid oli kohal 3 autot ca 15 inimesega. Kohale jõudsimise 1.45-ga. Naised sõitsid sama autoga tagasi, arvasid, et seda lumejama pole neile küll tarvis. Saime narikohad, oli ka nagu mingi ülemus, kes jagas platse. Tegime kiire pakisupi ja läksime mäe peale kõrgust koguma ja rada luurama. Tõusime umbes 300 m, moreenvalli servale. Tugev rada, algul lausa betoonplaatidel, kunagise, lagunenenud veejuhtme katteplaatidel, edasi konglomeraadil ja rusul, 35-40°. Edasi paistis org laugem, kuid umbes 600-700 m pärast algasid järsemad kaljud, nende vahel paistsid lumekeeled.

Laskusime onni tagasi, tegime kindla söögi, makaronid konserviga, keetsime tee termosesse valmis ja püüdsime veidi magada, et kella ühest öösel alustada mäetõusuga.

Kellel õnnestus magamine rohkem, kellel vähem, kõik onnelanikud ei plaaninud väga varajast tõusu ja lobisesid üksteisega, kuid täpselt kell 1.00 hakkasime lampide valgelt taas askeldama. Kiiruga neelasime alla maitsetu kiirpudru, paksemad riided selga, väljas oli -5°C, mõned riidetükid ja veepudel seljakotti ja kell 2.10 saime minekule, meie ees tundus liikuvat 2 lambipaari.

Esiotsa oli tee tuttav ja edenesime kiirelt, moreenvalli peal hakkasime jälgima kivituure, kuid kaljudevahele jõudes need hajusid. Kõrgusel 4600 m panime kassid alla, kaljudevaheline lumi oli jäätunud. Pidev tee otsimine ja luure viisid tempo väga alla. Siis märkasime paremal kaljude taga ühte ees läinud gruppi, nendeni jõudes selgus, et ka nemad pole omas tees väga kindlad. Siis hüüti alt, tagant tulijate poolt, et meil on vale tee. Ootasime nad järgi, samad Kanada poisid, kes La Malinchelgi, jälle giidiga. Neil kõik selge, tõusime koos kaljude vahelt läbi suure, koonilise liustiku algusesse, 4900 m. Päike tõusis, läks valgeks, ekslemisega kaotasime tunni.

Ega me edasist teed ka hästi teadnud, oli soovitus: tõuske mööda koonust, hoidke ülalpaistvatest kaljudest paremale, ega seal otsest orientiiri polegi. Ees paistis ilma ühegi kivi ja nukita väga ühtlane, algul laugem, siis üha teravnev liustikukeel koonilisel mäel üles välja, kokku mitu km trampimist. Kuna kanadalased jäid sööma, hakkasime tasapisi ülespoole trügima, suund kaljudele. Tõus ei olnud sugugi meeldiv, lumi oli kõva, kassid jäid pindmisele kihile ja mäekalle oli juba selline, et otse tõustes väänas jalgu, tuli hakata sik-sakitama. Siis märkasime, et liikuma hakanud kanadalased hoiavad tugevalt paremale. Hommikust kogemust silmas pidades otsustasime neile järgneda, Margus oli samal ajal meist palju vasemal, jätkates seal oma liikumissuunda.

Mida edasi, seda vaevalisemaks liikumine muutus, tõusul polnud ühtegi kohta kus oleks saanud istudes puhata. Ainukeseks puhkusemomendiks oli Luisilt laenatud ebamugaval, raskel kirkal koogutada. Vaevasid väsimus, ebapiisav aklimatiseerumine, nälg, osaliselt ka külm, alumisi riideid ei saanud juurde panna. Lõpupoole taandus liikumine 30-40 sammu lugemisele, minut puhkust ja samapalju samme teisele poole. Nii paar tundi järjest, kuni märkasid, et meist veidi ette jõudnud kanadalased kadusid ülal vaatenurga taha. See oli märk, et seal on laugem, mingi muutus ootas ees. Enne seda sidusid nad endid millegipärast üheaegsesse julgestusse?! (2000 a. hukkus seal taoline 3-ne side)

Kui mina üles jõudsin, oli rõõm suur, kitsa, 3-4 meetri laiuse kraatriserva taga haigutas meeletu, püstseinaline, 300 m sügavune, 400 m läbimõõduga punast värvi kraatrisüvis. Veel 150 meetrit mööda kaljukitsust kraatriserval ja oligi selle mäe kõrgeim punkt. Kell oli 11.45.

Varisesime kurnatult maha ja lõõtsutasime. Siis otsisime kotist söögi-joogi välja ja väikse Vana Tallinna pudelikese. Oli 24. veebruar, eestlastele suur tähtpäev! Peale hammustasime kaktuselehte, et midagi oleks ka mehhikopärast. Siis pildid Eesti lipuga, milline oli eelnevalt lehvinud mitmetel nimekatel mägedel, teadaolevalt oli see värvikombinatsioon Orizabal esimest korda.

Katoliiklased, olid nagu ikka mäetippu tarinud rauast, puust ja muust materjalist suuremaid ja väiksemaid riste, muud atribuutikat ning isiklikke ja pereesemeid, kuid äikeselöögid olid neist kõigist jagu saanud, maas vedeles vaid risu. Sel päeval peale meie ja kahe kanadalase ning nende giidi mäetippu ei jõudnudki. Margus jätkas vasakservas liikumist, jõudes järskude jääastanguteni, kust enam edasi ei pääsenud, laskus liustiku serva tagasi, uueks tõusuks ei jätkunud tal piisavalt jõudu ja tahtmist.

Laskumine oli esialgu hõlbus, kassikand vajus hästi lumme, kuid allpool oli jääkoorik tugevam, tuli taas sikk-sakke saalida. See kurnas tugevalt põlvi ja põialiigeseid. 15.40-ks onni juurde jõudes olime omadega täitsa läbi, kuid džiiip juba ootas. Võtsime sülega onnist omad asjad, viskasime autosse hunnikusse, saaks vaid alla sööma, pesema voodisse.

Naised võtsid meid all auavalduste ja apelsinivaagnatega vastu. Õhtusöögil üllatus, Luis oli joonistanud kartongile sini-must-valge lipu, all tekst: Eesti Vabariik 1918, teisel pool Eesti hümn esimese salmi eestikeelsed sõnad! Me omalt poolt pakkusime Vana Tallinna, kiluleiba, kama ja Vabariigi komme.

Hommikul kell 7.09 äratati meid 5,7 magnituudilise maavärinaga, voodi kõikus ja kerge plekk-katuse konstruktsioon kägises ähvardavalt. Kohalikud olid rahulikud: meil iga kuu mõni selline. Pakkisime asjad, mäevarustuse, 56 kg ja jätsime Luisi hoole alla, kes lubas need märtsi teiseks pooleks Mexico Citys meie hotelli toimetada (?) ja sõitsime Zapotitlani kaktuste parki. Sinna, kümnete ha suurusele kõrbelisele mäeveerule on aastate jooksul kokku kogutud enamus Mehhikos kasvavatest kaktuse liikidest. Seal liikumine oli nagu muinasjutus või õigemini märulifilmis: 6-8-10 m kõrgused, tihedalt kasvavad sihvakad, kuid rasked „postid” kõiguvad vaikes tuules. Umbes pooled „postidest” on poole kõrguse pealt hargnenud, joonistudes karikatuurse kõrbepildi. Linnud pole tundnud mingit aukartust, pesaõõnsusi paistis enamuselt „postidest”. Leidus ka väiksemaid, ümaraid ja lehtjaid okastega taimi, rääkimata agaavidest. Kogu ümbruskonna mäeveerud olid samuti kaetud laus kaktusemetsaga. Üle kõige huikus kaktuse öökull.

Oaxaca on suurima indiaani elanikkonnaga piirkond Mehhikos. Kohalikus kultuuris on säilinud sapoteekide ja misteekide kombeid, uskumusi ja traditsioone. Linna iseloomustab kaunis koloniaalarhitektuur paljude väljakute, kitsaste tänavate ja sisehoovidega. Linna kohal kõrgub ajalooline Monte Alban, „mahahööveldatud” mäetipus paikneb varemetena suursugune astronoomiakeskus ja muud ehitised, kaasaarvatud ohverdamisaltarid ja pallimänguplatsid.

Lähedalasuva Tule linnakese kirikuhoovis kasvab maailma jämedam puu – vesiküpress, übermõõt 58 m, kõrgus 42 meetrit, kaal 640 tonni, vanus ca 2000 aastat. Kõrval kasvava „poisikese” vanus on poole väiksem ja übermõõtki 40 meetri alla.

Väikse bussiga mööda viletsat teed üle mägede Vaikse ookeani randadele sõit ei olnud kerge, nii mõnigi jäi enne ookeani nägemist merehaigeks! Kuid silmi kissitama panev valge liiv ja supsoe vesi tasus vaeva, seda veebruari kuus! Olime sakslase Manfredi külalisteks tema Villa Mozarti hotellikeses, vaid 10 min kauguses vägevatest surfilainetest. Ta oli oma elu ja maaliva kohaliku kaunitariga igati rahul, kui vaid jaguks kliente.

Kohalikul mudajärvel paadiga sõites nägime küll puurondi taolisi krokodilli selgasid, kuid need kadusid lähenedes vee alla, suurtest kilpkonnadest nägime vaid jälgi rannaliival, see-eest oli kaldavõsa täis pelikane ja haigruid.

San Cristobali lähedal on Chamula küla, seal keskväljakul eriline indiaani(katoliku) kirik: kivi põrand on kaetud paksult pikaokkalise männi okastega, nagu heinaga. Pinke ei ole. Põrandal põleb sadu küünlaid, nende taga, kõrval, kohal toimetavad indiaani pered vanaaattidest rinnalasteni. Palvetakse, palutakse ja aetakse niisama juttu, vahepeal tehakse ka nalja. Mõnel on kaasas ohvrikukk, mingil hetkel keeratakse sel kael kahekorra, jälgitakse pingsalt surmatõmbusi (seda katoliku kirikus). Üks pere ei tahtnud kukke ohverdada, vast hoopis õnnistada, see oli paberkotis, siputas seal ja vahelduseks kires. Rituaalne jook oli Coca Cola, seda joodi ise, anti lastele ja kallati enda ette okastele ja küünaldele. Okkaid ja kukki sai osta kõrvalt turult.

Altitlani järv Guatemalas asub sügavus orus ümbritsetuna tossavatest vulkaanidest. Sealses Santiago külas elab huvitav rahvahõim. Naised kannavad lillatoonilisi rahvarõivaid, seelikud tumedatriibulised, pluusid heledad rikkalikke tikanditega. Mehed kannavad valge-sinisetriibulisi põlvpükse, milliste sääreosa on tihedalt täis tikitud kirevaid lilli või linde! Ka neil on oma indiaani kirik ja jumal Maximon. Umbes 1.20 pikk kohalikes riietes puuslik, kaabu peas, tõmbab sigarit, vahelduseks joodeti tekilaga. Palvuse aeg põles ta ees paarkümmend küünalt ja tossas viirukipott. Üks noorepoolne naisterahvas, ilmselt rase, põlvitas ta ees, oli jumalusega tõsisel keskustelul. Ta mitte ei palunud endale härdalt midagi, vaid lausa nõudis või isegi süüdistas oma jumalat nagu oma meest! Rituaal kestis vähemalt pool tundi, kümnekond inimest vaatas ja kuulas seda huviga pealt. Sama ruumi nurgas lebas tähelepanuta Kristuse kuju klaaskaanega kirstus, leidis ka paar Kristust ristil!

Yaxha ja Tikali džunglilinna varemetes kõndimine oli nagu filmis, mullast välja kaevatud ja metsast puhastatud maajade linnad. Kuid enne tulid metsahääled – möira-ahvi kisa paneb ka päeval mõtisklema, mis siis veel ööpimedas.....?

Linnade väljakaevamise ja ennistamisega on tehtud tohutut tööd, kuid võrreldes nende ehitamisega....? Raske on uskuda, et inimesed, kes ei kasutanud orjatööd, suutsid valmis ehitada sellised kolossid, müürid veel, need on laotud inimese poolt tõstetavatest kividest ja seguga liidetud, kuid kuidas said tohutud päskivid üles 70 m kõrgusele? Varemete ümber on metsa säilitatud piisavalt, sealsed loomad inimestega kohanenud. Kes enne pole kogenud, saab hea ülevaate: mitmekesine džunglitaimestik erinevate puude, palmiliste ja liaanidega, loomadest kohtas peale möira veel ämblikahve, ninakaru, oravaid ja mingid maod, lindudest kangurlinnud, papakoid, kullilised, värvilised metskalkunid ja tuukanid. Meeldiv, et varjulist metsa oli küllaga, muidu oleks 33°-ne kuumus ära küpsetanud, ka järve vesi ei pakkunud lohutust: +28.

Aguateca templikompleksi sõitsime mööda jõge mootorpaadiga üle kahe tunni, sinna lihtsalt ei saagi mööda maad. Kuigi sinna satub uudistaja-külastaja harva, on kohapeal valvurid-korrastajad (kes maksab?). Seal on eredalt näha kuidas džungel hävitab müüre, kui seda õigeaegselt ei takistata. Suur ime, et siiski nii palju on säilinud peale 1000 aastast hävitus-murendustööd.

Guatemalast Mehhikosse tagasimineku oli kummaline. Kui teistpidi sõites oli maanteel kontrollpunkt ametimeeste ja sõduritega ning bussivahetus, siis tagasi tülles oli väikese küla servas migratsiooniameti putka ühe jalutama läinud mehega, mees ilmus välja, passi

löödi tempel, sõidutati 5 km edasi jõe äärde ja öeldi: nüüd võite minna. Leidsime paadi, saime laiast jõest üle, mõned kilomeetrid uut otsimist ja ennäe, jälle putka, seal vormitatigi Mehhikosse uus sissetulek!

Celestuni laguunil Mehhiko lahe ääres tegime järjekordse paadiretke, et lähemalt uurida flamingode kolooniat. Kogu pika laguuni lääneots tundus eemalt roosakas, lähemale jõudes juba purpurpunane. Seal siis kõndis ringi ja laperdas lennata hinnanguliselt 6-7 tuhat musta nokaga valge-purpur lindu, teadjad rääkisid, et suvel, tipphooajal on neid tunduvalt enam, nii 25 000. Laguuni serva palistava mangroovivõsa eelsel liival peesitasid julged krokud, lubades end imetleda 8-10 m kauguselt. Mehhiko lahe need rannad, kuhu meie sattusime ei olnud teps mitte saastatud suurest BP naftaõnnetusest, vaid kiiskasid valge liivaga ja kutsusid meeldiva vanniveega.

Hilisõhtune, tunni pikkune värvivalguse-muusika etendus Uxmali templikompleksi reljeefsetel seinakaunistustel avas nagu heldimustunde mõistmatusse kaugesse minevikku, nende asukate ja nende poolt loodu vastu. (Muidugi on ehitada raske, kuid kes välja mõtles?)

Kui me hommikul läksime sama templikompleksi ka valges vaatama, üllatasid meid kümned prisked iguaanid, kes kivide vahelt välja roomasid, et päikese käes end soojendada. Kellele hirmutav koletis, kellele põnev reptiil. Kui erinevaid templehitisi omavahel võrrelda, meie poolt sai läbi käidud 12 erinevat templi-rituaallinna, nii palju kui neid üldse võrrelda saab, need on loodud erinevatel ajastutel erinevate kultuuride poolt, siis Uxmali omad on ühed kaunimad oma reljeefsete kaunistustega pindade ja ruumide mahukuse poolest. Seal oldi võlvi leiutamisele väga lähedal, vaid viimased kaare kokkupuutute kivid paigaldati ebakindlalt plaadina.

Loomulikult käisime ka kõige tuntumas Chichen-Itza templite linnas, kuid need olid meile liiga tänapäevaselt restaureeritud ja sealne turistide voog oli häiriv. Seletatud pallimängu reeglid olid väheusutavad.

Snorgeldamine Chinchorro rifil Kariibi meres pakkus omaette elamust, kuna nimetatud riffi loetakse Suure Korallrahu järgi üheks maailma mitmekesisemaks. Meiegi nägime lisaks mitmevärvilistele korallidele ja kirjudele kalaparvedele ka selliseid elukad nagu rai, mureen ja 1,5-1,8 meetrine hai. Rifil aga kohtasime sellise harulduse, nagu 2,5 meetri pikkuse roheiguaaniga.

Mexicos tagasi, soovisime pühapäeva hommikul külastada rahva lemmiku, traagilise elusaatusega naiskunstniku, sotsialisti Frida Kahlo (1910-54) kodu-muuseumi Sinist Maja, kus ta elas väga populaarse kunstnik-revolutsionääri Diego Rivieraga. Üllatus: sissepääsu ees lookles mitmekümne meetri pikkune järjekord nagu omal Lenini mausoleumi ukse ees! Rahvas mäletab oma lemmikuid.

Samas piirkonnas paiknes ka Lev Trotski viimane pelgupaik-muuseum, kus ta elas, kui sai Mehhiko presidendilt, ainsalt julgelt riigimehelt pagulase staatuse ja Stalini agent ta alpidkirkaga tappis. Ka seal oli uudistajaid küllaga. Kui giid oli meile andnud ülevaate Trotski elust, tegemistest ja pagemistest, küsis, kas meie maal peetakse ka Trotskist lugu,

kui Stalini poolt taga aetud ohvrist. Vastus: peame seda maffia omavaheliseks võitluseks, meile ei imponeeri mingid kommunistid, Trotski oli GULAG-i laagrite looja. Ta vaatas siis mõistmatult, kui Stalini pooldajaid. Omal ajal oli Trotski revolutsioonilistes tuultes purjetavas Mehhikos lugupeetud-kogemustega mees, Frida ja Diego sõpruskonna liige)

Tähelepanekuid Mehhikost: riik on korralikult eksisteeriv, normaalse majanduse ja riigiaparaadiga, on palju sotsiaalseid töökohti; totaalselt (ajaloolisest aspektist) ei sallita ameeriklasi; eksisteerib kolm hinnaklassi: ameeriklastele, eurooplastele, kohalikele; absoluutselt ei räägita inglise keelt, isegi suveniirimüüjad mitte; 90% rahvast on indiaanlased või mestiitsid, maapiirkondades ja turgudel kantakse palju värvilisi rahvarõivaid, ei ole neegreid; suitsetatakse väga vähe, praktiliselt 0, ei näe purjus ega narkos inimesi; turvameetmed on ranged, näeb palju politseid, sõdureid, turvamehi ja muidu korrakaitsejaid, maanteel kontrollitakse autosid ja ka busse; liiklus on tihe, reegleid väga ei jälgita, asulates „lamavad politseinikud iga 100 m taga ja nii kõrged, et kraabivad sõiduauto põhja, bensiin poole odavam kui meil, maa ei ole põllumajanduseks sobiv: mäed kõrbed karstialad lubjakivi maapinnal, vulkaanilised heitmed; söök on suhteliselt kallis, isegi tänava tacod 5.-kr tk, peale kana süüakse liha vähe; kohalik transport on odav, kaugliinid mitte eriti; hotellihinnad talutavad, enamuse hotelle korralikud; inimesed on väga lühikest kasvu; sombreerit ei kanta; kitarrimehed ja lauljad on vaid raha teenimas; elu Guatemalas on vaesem kui Mehhiko, hinnad kallimad, kuid mobiilside parem.

Tõivo, aprill 2011